

2. Гришин И. Шведская модель общественного развития: дихотомия рынок – политика / И. Гришин // *Мировая экономика и международные отношения*. – 2005. – №10. – С. 76-78
3. www.ukrstat.gov.ua
4. Климко Н.Г., Нестеренко В.Н. *Основи економічної теорії (політико-економічний аспект)*. – К.: Вища школа. – Знання. – 1997. – 571 с.

УДК 338.26.015

С.А. Супруненко

Національний університет державної податкової служби України

ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ

© С.А. Супруненко, 2009

Розглядається та аналізується податкове планування на рівні держави яке являє собою сукупність законних оптимальних дій, які включають використання нормативно-правових актів з метою зростання рівня надходження податків до бюджету, на ряду з зниженням податкового тягаря.

Податкова система – найбільш вагомий важіль державного регулювання соціально-економічного розвитку. Проблема податків як основного джерела доходу бюджету держави завжди була актуальною і викликала широкі дискусії в наукових колах.

Як відомо, основна мета податкових органів – максимально повне стягування податкових платежів в умовах чинного законодавства. Показником ефективності функціонування податкової системи є рівень отримання податків і ступінь виконання планових завдань по мобілізації доходів до бюджету. Рішення даної задачі досягається в процесі реалізації такої функції управління системою оподаткування, як податкове планування.

Завдання податкового планування неоднозначне і визначається залежно від того, хто його ставить. Державні органи переслідують мету поповнення бюджету, а підприємства прагнуть мінімізувати суми податкових відрахувань.

Як відомо, держава – основна політична формація суспільства, що здійснює його управління, охорону економічної і соціальної структури. Незаперечним також є постулат, що стверджує, демократична правова держава – це податкова держава, оскільки підкреслювали економісти-класики, в податках концентрується вся сукупність економічних, політичних і соціальних інтересів в суспільстві, незалежно від форм його організації і державного устрою країни.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями

Розвиток ринкових відносин потребує наукового дослідження механізму фінансових взаємозв'язків в різних галузях соціально-економічного управління країною. Одне з центральних місць в реалізації цього питання займає розробка напряму податкового планування (на рівні держави і суб'єктів господарювання), які є особливими елементами системи підготовки та прийняття рішень в сфері життєдіяльності держави в процесі перерозподілу валового внутрішнього продукту. Між ними існує органічний зв'язок, оскільки, не дивлячись на протилежність економічних інтересів учасників, вони мають спільну стратегію – створення стійкої економічної бази в межах країни. Задачею загальнодержавного рівня являється максимальна мобілізація податків та зборів, корпоративного – сплата податкових платежів, а також їх оптимізація.

Нажаль якість податкового планування знаходиться досить на низькому рівні.

Однією з проблем являється слабка обґрунтованість методичних підходів до формування і функціонування механізму податкового планування, наслідком якого є недостатня розробленість питання формалізованого представлення бюджетів всіх рівнів.

В зв'язку з цим існує необхідність вдосконалення методів аналізу, прогнозування і планування бюджетних ресурсів (державних фінансів), які б сприяли оптимізації фінансових взаємозв'язків, визначенню факторів і резервів зростання державних доходів.

Податкове планування є невід'ємний елемент податкового і бюджетного процесу, при здійсненні якого ухвалюються необхідні політичні, фінансові і соціально-економічні рішення. Більш того, в умовах циклічних проявів фінансової нестабільності в економіці, подібних до сучасної світової економічної кризи, вдосконалений інструментарій оперативного і перспективного планування покликаний вирішувати завдання передбачення і попередження негативних наслідків економічних потрясінь, забезпечення фінансової стійкості підприємств та держави в цілому.

Проблема забезпечення раціоналізації процесу податкового планування з метою досягнення оптимального для соціально-економічного розвитку і поліпшення фінансово-інвестиційних умов об'єму податкових і інших надходжень до бюджету держави набуває особливої актуальності і визначає вибір теми і напрямку дослідження.

Наукова проблема полягає в тому, щоб за допомогою вибору найбільш раціональних методів і інструментів організувати податкове планування, яке стимулюватиме розвиток податкового потенціалу підприємств, регіонів і поліпшення фінансового стану держави в цілому.

Ціль дослідження

Звідси, основна ціль (гіпотеза) дослідження, яка полягає в об'єктивній потребі розробки і реалізації механізму розвитку податкового планування фінансових ресурсів, відповідного сучасному етапу реформування оподаткування, бюджетного процесу, особливостям податково-бюджетних відносин і рівню соціально-економічних змін суб'єктів підприємництва.

Виклад основного матеріалу дослідження

Податкове планування на сучасному етапі розвитку економіки набуває статусу і значення однієї з головних функцій управління державними фінансами, у зв'язку з чим його роль в бюджетному процесі істотно зростає.

З метою визначення місця податкового планування в системі економічних відносин було проведено дослідження теоретичних засад управління оподаткуванням, яке показало, що воно повсякчас прирівнюється до податкового адміністрування та /або податкового менеджменту. Разом з тим, менеджмент передбачає проведення впливу на рівні суб'єкта господарювання, а адміністрування - на державному рівні, тоді як управління оподаткуванням об'єднує ці два процесу.

Податкове планування – це діяльність, направлена на вирішення завдань управління податковим потенціалом суб'єктів господарювання в цілях збільшення надходження податкових доходів до бюджетів і ефективності фіскальних можливостей.

Оскільки податки служать одним з головних обмежень власних ресурсів суб'єктів господарювання, з одного боку, і джерел поповнення централізованих грошових фондів держави, з іншого боку, зростає значення компромісу інтересів учасників в процесі податкового планування не тільки в межах управління грошовими потоками підприємств, але і раціонального використання фінансових ресурсів на рівні країни по засобах впливу на процедуру формування бюджетних доходів, витрат і побудову раціональної системи оподаткування.

Слід зазначити, що для суб'єктів господарювання рушійною силою податкового планування є його прагнення уникнути або зменшити суму платежів до бюджету, а головною ціллю – мінімізація податкових відрахувань. З іншого боку, держава зацікавлена не допустити скорочення надходжень податкових сум до бюджету, а її основною ціллю стає максимізація податкових потоків в бюджет. Пошук оптимуму в даних протилежних напрямках – це довготривалий процес домовленості інтересів, учасниками якого являються платники податків та держава.

Теоретичне дослідження підходів до процедури державного податкового планування дозволило визначити його як основну частину податкового адміністрування, що являє собою діяльність органів державної влади по оцінці перспектив збільшення бази оподаткування і надходжень податків та зборів в бюджетну систему, яка здійснюється на базі прогнозу соціально-економічного розвитку країни, з одночасним вибором рішень та дій, які забезпечують досягнення цих перспектив.

Податкове планування являється одним з найважливіших елементів управління оподаткуванням, що здійснює безпосередній вплив на успішність реалізації податкової політики і податкової реформи країни в поточному, плановому та в майбутньому, особливо в умовах світової фінансової кризи.

Склад методологічного інструментарію податкового планування, що передбачає вирішення завдань кризового періоду, може бути представлений наступними елементами: мета і завдання планування в період нестабільності; розробка моделі тактики і стратегії планування; сценарний підхід при розробці податкових планів і програм, імітаційно-ситуаційне прогнозування; моделювання механізмів податкового регулювання і оцінка необхідності трансформації; формування аналітичних груп, комісій з моніторингу змін в соціально-економічному положенні господарств в умовах кризи; забезпечення інформаційної бази і інформаційного обміну економічними показниками областей, стану підприємств, макросередовища; регулярна оцінка податкових ризиків, обумовлених фінансовою нестабільністю; моніторинг фінансового стану областей та регіонів.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Не адаптованість системи податкових відносин і формальний характер реформ бюджетного процесу можуть проявлятися в недостатніх темпах приросту баз оподаткування. Тому необхідно виробити механізм податкового планування, що включає не тільки загальні методи розрахунку платежів, ідентифікацію факторних навантажень на величину податкового тягаря і податкових потоків, а також інструментів комплексної підтримки підприємств в процесі побудови економічних відносин в питаннях утримання фінансових ресурсів до бюджету.

Планування податкових надходжень як важливий елемент податкового управління повинно враховувати різноманітність існуючих податків, специфіку бази оподаткування, швидкість і напрям її зміни. С цією метою слід визначати еластичність податків, що відображають динаміку зазначених критеріїв і являють собою кількісну залежність між річним приростом надходжень від визначених податків і розширенням їх бази.

Отже можна зробити висновок що, реалізація податкової політики до недавнього часу сприяла зниженню податкового тягаря, впорядкуванню податкової системи. Проте вона не вирішувала проблем достатності податкових доходів на регіональному і місцевому рівнях, ефективного використання інструментів податкового регулювання і адміністрування.

Планування у сфері оподаткування і фінансів займає центральне місце в системі економічних заходів щодо управління господарством. Сучасний етап перетворення фінансового планування на мікрорівні і на рівні державних і державних фінансів пов'язаний з необхідністю систематизації і конкретизації компонентного складу його методології, куди доцільно включати циклічний податковий аналіз, моніторинг податкових ризиків. Включення в систему податкового планування такої категорії як «податковий ризик», формування методики оцінки впливу чинників, що утворюють ризики, на показники покликане сприяти підвищенню об'єктивності, достовірності і планів виконання податкових і інших доходів бюджетів, їх витрат.

УДК 336.221:364

О. М. Тищенко, К. В. Голякова

Харківський національний економічний університет

РОЛЬ ОПОДАТКУВАННЯ У ДЕРЖАВНОМУ ФІНАНСУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

© О. М. Тищенко, К. В. Голякова, 2009

Розглянуті основні недоліки державного фінансування соціальної сфери, проведена класифікація регіонів за рівнем соціального розвитку і рівнем бюджетно-податкових важелів за допомогою кластерного аналізу і запропоновані заходи щодо покращення зазначених аспектів.

В умовах сучасного розвитку України все гостріше постає питання щодо вирішення ряду проблем, пов'язаних з економічною, соціальною сферами. Відомо, що без наявності достатньої кількості коштів в бюджеті, уряд не зможе реалізувати заплановані заходи, необхідні для розвитку і функціонування держави. А так як податки складають найвагомішу частину доходів бюджету, то без раціонального їх нагромадження та подальшого перерозподілу неможливо досягти бажаних результатів. Слід також зауважити, що податки є не просто одним із економічних